

РАЊЕНИКОВА ПЕСМА

Из дана у дан, из часа у час, рат постаје све суровији. Нсмци не поштују ни једну реч из међународног ратног права. Непрекидно бомбардују, пале села и вароши по Србији, убијају читаве породице.

Немачки војници немају ничег људског. Сваког заробљеног партизана стрељају. Чак и рањене. Читава фашистичка армија у Србији претворила се у убице, разбојнике и пљачкаше.

За штаб Ваљевског одреда све се оштрије поставља питање заштите становништва и рањеника, Иако смо на болницу ставили знак Црвеног крста, бомбардовали су је из ваздуха. Због тога смо принуђени да селимо болницу из Крупња у Шљивову и да рањенике смештамо по разбацаним сеоским кућама. Треба их иревијати, лечити а нови рањеници свакодневно пристижу и из других партизанских јединица. Све теже обезбеђујемо смештај и лечење. Нема довољно лекова ни завојног материјала, а и лекара је мало. Истовремено Немци све дубље продиру на нашу слободну територију у Подрињу.

Стога одлучисмо да се рањеници упуте у болницу у Ужицу, нарочито тежи. Терет ове евакуације рањеника пада на студента медицине Босу Цветић.

Пренос и превоз рањеника до Љубовије отежан је због слабих путева, а одатле до Ужица је већ лакше, јер се превозе камионима.

Пред сам полазак рањеника одјекну весела, раздрагана песма:

„По пољу је киша пала, киша росуља,

На девојци ништа нема, само кошуља. .

Боса Цветић тражи погледом певача који у овако тешким приликама може да запева и угледа младића насмејана и бистра погледа. Гледа га, нигде се не види траг рањавања, ни завоја, ни крви. Зато га зачуђено запита:

—• Је ли, шта ћеш ти овде међу тешким рањеницима,? Зар не видиш да нема довољно места, а ти ми ту седиш и певаш — веселиш се, ваљда, што идеш у Ужице. Ко си ти, из кога си одреда, ако си уопште борац?

Пера, тако се звао младић, омешећи се одговори:

— Опрости, другармце, што ти седећи одговарам. Веруј ми, у другим приликама то себи не би дозволио, али сада не могу да устанем. На прво питање одговарам: „Рањен сам у леву ногу, искидане су ми кости на цеваници, зато сам овде међу рањеницима. На друго питање: „Зовем се Пера Јовановић, звани „Удовица“, по занимању учитељ“. На треће питање: „Борац сам Тамнавског партизанског одреда и до рањавања био сам командир чете. Ето, сад знаш ове“.

— Могу ли да видим ту твоју рану? — рече Боса.

— Зашто да не, сагни се, подигни шињел с колена па ћеш видети.

Боса ое саже и погледа у отечену леву ногу са рашараним сарама на чизми. Одмах виде да је наступило тровање. Подиже се сва бледа и сrete поново насмејан поглед Перин.

— Знам, другарице, да ће ми ноту одсећи, можда чак и до кука. Већ четири дана путујем а нисам имао срећу да сретнем лекара који има и може да ми да инјекцију против тетануса. Зато и журим у Ужице, а певам, другарице, јер сам весео и рођен.

Целим путем је певао, тако да је ретко ко од рањеника могао помислити да је он најтежи рањеник међу њима.

У пратњи друга Тита отишли смо крајем новембра 1941. године у Севојно, где је тада била смештена болница, да обиђемо рањене другове. Тада сам ое опет срео с Пером. Тај сусрет је за мене био исувише тужан. Он се готово претерано гласно обрадовао. Док су другови наставили да обилазе болницу, ја сам остао поред његовог кревета. Одмах је почео да прави вицеце.

— Седи, Владо, на кревет, има доста места откако су ми лекари одсекли леву ногу.

Вадим из цепова шињела јабукe и цигарете, а Пера ме шапатом пита:

— Имаш ли шта пара да ми даш на зајам и то ако имаш у сребру од 20 до 50 динара. За тај новац може све да се кугог, може ми бити потребан кад напустим болницу.

Дајем му тражени новац, он га пажљиво ставља под јастук, а истовремено, кријући од других, показује ми пиштољ (војно-државни) шапћући:

— Чувам га као очи у глави. Бојим се да ми га ко не украде или одузме. Знаш, биће ми потребан овако сакатом. Сад више не могу ни да стигнем ни да умакнем. Не брини, мој стари друже, скупо ће Немци платити моју главу. То ће ми бити последња животна радост!

А онда ое обрати друговима у ооби:

— Дозвољавате ли да вам нае двојица нешто запевамо. Гарантујем да лепши мушки дует нећете чути.

А онда и сам одговори:

— Дозвољавате, разуме се. Сви ви волите да чујете складну песму.

Договорисмо се коју песму да отпевамо. А онда запевамо — прво македонску народну „Садила мома лојзе“, а затим далматинску — „Запевај писму, рибаре стари“. Забруја песма, рањеницима очи засветлеше. ..

Пера Јовановић Удовица погинуо је 30. новембра 1941. године на Златибору у групи рањеника које су Немци заробили и поубијали. Пера је одржао реч; до последњег метка се борио. Осветио је и себе и рањене друшве.

(Из књиге „И то да се зна“, Напријед, Загреб, 1968, стр. 23—26)

Влада ЗЕЧБВИЋ